

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА
МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 2 (43)

Заснований в 1996 році

Рівне – 2010

ББК 74.20

О - 59

УДК: 159: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць.

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 2 (43). — Рівне: РДГУ, 2010. — 116 с.

Збірник наукових праць містить статті які відображають теоретичні та практичні аспекти найважливіших проблем психологічної допомоги особистості.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, вихователів, практичних працівників освіти, керівників дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Пальчевський Степан Сергійович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний секретар) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Вербець Владислав Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Воробійов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Малафійк Іван Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павлютенков Євген Михайлович – доктор педагогічних наук, професор (Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти);

Пасічник Ігор Демидович – доктор психологічних наук, професор (Національний університет “Острозька Академія”);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Савчин Мирослав Васильович – доктор психологічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

Терещук Григорій Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Тернопільський національний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 3 від 29. 10. 2010 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 08 — 7.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2010

ЛІТЕРАТУРА

1. Большая психологическая энциклопедия – М.: ЭКСМО, 2007 – 352с.
2. Вілюжаніна Т.А. Динаміка ціннісно-сміслової сфери особистості в процесі професійного становлення майбутніх психологів // Автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.07. - Київ, 2006. – 24 с.
3. Демидова Т.П. Психологическое сопровождение профессионально-личностного становления обучающихся в средник профессиональных учебных заведениях // Дис. ... канд. психол. наук 19.00.07. — М., 2005 – 171 с.
4. Зеер Э.Ф. Психология профессий: Учебное пособие для студентов вузов.-2изд.М.: Академический проект; Екатеринбург: деловая книга, 2003.- 356с.
5. Маркова А.К. Психология профессионализма. М., 1996. - с.217
6. Маликова В.А. Теория и практика профессионального взаимодействия психолога и педагога: Монография - Оренбург: ОГПУ, 1999. - 236 с.
7. Михайлов И. Проблема профессиональной зрелости в трудах Д. Сьюпера// Вопросы психологии. – 1975. - №5

Резюме. В статье рассматриваются теоретические подходы к анализу понятия профессиональное развитие личности как психологической проблемы.

Summary. The theoretical approaches to the analysis of the concept of professional development of the individual as psychological problem.

УДК 159.923.2:316.663

В.І. БЕЗЛЮДНА

НАРОДЖЕННЯ ДРУГОЇ ДИТИНИ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ МАТЕРИНСЬКОЇ СФЕРИ

Резюме. Стаття присвячена аналізу змін у структурах материнської сфери, зумовлених виношування та народження другої дитини.

Ключові слова: материнська сфера, статеві ідентифікація, психологічна готовність до материнства, друга дитина

Проблема формування материнської сфери знаходиться на перетині двох центральних проблем вікової психології: детермінації розвитку дитини стосунками з матір'ю на різних етапах онтогенезу та особливостей ідентифікаційних процесів у жінок у період дорослості. І перша, і друга проблеми мають унікальне значення, оскільки відхилення, що можуть виникати у цих сферах породжують складні соціальні проблеми. Явище девіантного материнства на даний час є одним з найгостріших напрямків досліджень у психології. До нього належать проблеми, пов'язані не лише з матерями, що відмовляються від своїх дітей, проявляючи до них повну байдужість, але і проблеми відхилення у материнсько-дитячих стосунках, які є причинами емоційного неблагополуччя дітей.

Актуальність психологічного вивчення материнства продиктована протиріччям між гострою демографічною проблемою, пов'язаною з падінням народжуваності, великою кількістю сімей, що розпадаються, збільшенням числа дітей-сиріт при живих батьках та відсутність цільових програм соціальної та психологічної підтримки сім'ї в цілому і жінки-матері зокрема. Вивченням цієї проблеми займалися Брутман В.І, Філіпова Г.Г., Хамітова І.Ю. [1], Владимиров О.А., Тофан Н.І., Нестерова О.Є [2], Мещерякова С.Ю [3]. Смирнова Е.О., Быкова М.В [4] У своїх роботах вони виходили із уявлень про те, що психологічна готовність до материнства формується під впливом сукупності біологічних і соціальних факторів і, з однієї сторони, має інстинктивну основу, а з іншої – виступає як особливе особистісне утворення. Мотиваційна основа материнської поведінки формується протягом всього життя, під впливом позитивних і негативних чинників. Відповідно рівень психологічної готовності до материнства визначається дією комплексу детермінант, які мали вплив на жінку до моменту народження дитини.

Метою даного повідомлення є висвітлення результатів експериментального дослідження динаміки психологічного стану жінки під час виношування дитини та формування психологічної готовності до материнства при другій вагітності.

Для проведення експериментального дослідження нами було використано комплекс діагностичних методик, які вже пройшли апробацію в наукових дослідженнях. До нього увійшли:

- проєктивний малюнок на тему «Я і моя дитина», який дозволяв простежувати суб'єктивні переживання і ставлення матері до майбутньої дитини;
- опитувальник визначення бажаності дитини та емоційного переживання вагітності. Даний опитувальник є авторською розробка. Методика включала твердження, які презентували дві шкали: шкалу бажаності дитини та емоційного переживання вагітності. Кожне твердження передбачало 4 варіанти відповідей.
- у роботі використовувалися також систематичні спостереження та бесіди з жінками у процесі відвідування ними жіночої консультації.

У експериментальному дослідженні брали участь 22 вагітні жінки, що виношували другу дитину. Вік вагітних складав від 21 до 37 років, $M = 26$. Дослідження проходили в умовах жіночої консультації. В експериментальну групу ми включали пацієнтів, що дали згоду на участь в експерименті. При організації дослідження створювалися умови, що дозволяли нівелювати вплив зовнішніх факторів на емоційні самопочуття та роздуми у ході проведення обстежень.

Планування народження другої дитини передбачає врахування багатьох перемінних. Прийняття позитивного рішення у цьому напрямку давно вже перестало бути лише сімейною проблемою і набула гострого соціального характеру. Згідно соціологічних висновків для позитивної демографічної ситуації с'я повинна мати не менше трьох дітей. Теоретично більшість жінок хочуть мати декількох дітей, але народжують другу дитину лише деякі. У той час як щорічний приріст населення в Україні у останні десятиріччя катастрофічно зменшився.

Перейдемо до опису отриманих результатів. Перш за все ми зосередили увагу на вивченні ціннісної сфери матерів, особливості їх психологічного стану під час вагітності, ставлення до народження дитини. Зібрані матеріали дозволили виокремити групу жінок із сформованою готовністю до материнства і групи з ознаками амбівалентної та несформованої

готовності до материнства.

Для групи респондентів з адекватним материнським ставленням (група I - 86 відсотків респондентів), характерні адекватна цінність дитини і сформована готовність до реалізації виховної функції. Аналізуючи спостереження та бесіди під час дослідження було виявлено, що жінки цієї групи вважають, що вони володіють великими можливостями для вступу в контакт з майбутньою дитиною, яку вони бачать як близьку, рідну, емоційно значиму. Дитина викликає у них радість, активність, прагнення до спілкування і опіки. Респонденти даної групи сповнені готовності до материнства і пов'язують з майбутньою дитиною великі надії.

Для групи жінок з тривожним, амбівалентним типом ставлення (група II – 5 відсотків респондентів), характерне нестійке відношення до дитини з різкими протиставленнями цінності дитини, протилежними або непослідовними тенденціями емоційного реагування на негативні і позитивні стани дитини.

До останньої групи респондентів увійшли ті жінки, у яких простежувалися ознаки несформованої материнської сфери (група III – 9 відсотків респондентів). Тут можна виділити дві підгрупи. До першої увійшли жінки, що мали несформоване ставлення до вагітності і материнства, але адекватну цінність дитини. Друга підгрупа – це жінки з адекватним ставленням до вагітності та материнства, проте з недостатньою цінністю дитини.

Аналіз відповідей респондентів на завдання опитувальника та результати проєктивного малюнку дозволив виокремити основні варіанти цінності майбутньої дитини і материнського ставлення (Див. табл 1.)

Таблиця 1

Показники бажаності дитини та емоційного переживання вагітності.

Бажаність дитини		Емоційне переживання вагітності	
Рівень бажаності	Кількісні показники (у %)	Рівень емоційності	Кількісні показники (у %)
висока	82	високий	36
середня	18	середній	64
низька	0	низький	0

Жінки з високим рівнем бажаності дитини (82 відсотки респондентів), переважно раділи, дізнавшись про свою вагітність, не вагалися з прийняттям рішення залишити дитину, відмічали перевагу позитивних відчуттів і переживань у період вагітності. Зі слів респондентів вони відчували спільність з ненародженою дитиною, розмовляли з нею, прислухались до рухів, реагували на них певними діями, придумували ім'я для малюка, уявляли його, мріяли про його майбутнє. Ці вияви були яскравішими у порівнянні з першою вагітністю.

Жінки з середнім рівнем бажаності дитини (18 відсотків респондентів), часто відмічали коливання у прийнятті рішення відносно народження дитини, відчували тривогу, невпевненість, розгубленість, пригнічений емоційний стан. Хоча пізніше, як зазначали респонденти, сумніви зникали, з'являлись позитивні емоції та відчуття, ставлення до майбутньої дитини змінювалося у позитивну сторону, дитина сприймалась бажаною.

Для нашого дослідження надзвичайно важливим є аспект змін, що наступив у материнській сфері при виношуванні жінкою другої дитини. Щоб відповісти на це питання ми зіставили результати нашого дослідження з результатами досліджень В.І.Брутман, Г.Г. Філіппової, І.Ю. Хамітової, що розглядаються в статті «Методики изучения психологического состояния женщин во время беременности и после родов» [1], де досліджувались вагітні жінки, що народжували вперше. Зіставлення результатів двох досліджень (таб. №2), дозволяють робити висновки, що при другій вагітності показники готовності до материнства вищі.

Таблиця 2

Представленість різних типів материнського ставлення при першій і другій вагітності

Тип материнського ставлення	Кількісні показники типів при різному порядку вагітності (у %)	
	перша	друга
Адекватний тип материнського відношення	48	86
Тривожний, амбівалентний тип материнського відношення	18	5
Ігноруючий тип материнського відношення	34	9

При повторній вагітності материнське почуття пройшло відповідний шлях формування, що привело до змін не лише у емоційній та ціннісній сфері, але і у структурі когнітивних процесів. На основі отриманих даних можна зробити висновок, що, народжуючи другу дитину, жінка більше усвідомлено ставиться до цієї події, веде себе більш відповідально і виважено. Вагітність переважно є не випадковою, як у першому випадку, а планованою, бажаною, тому і тип переживання вагітності та цінність майбутньої дитини є більш адекватним. Вивчення основних ідей планування народження другої дитини показало, що основними напрямками розмірковувань стали: аналіз бажаності дитини обома партнерами, економічні можливості сім'ї, наявність місця проживання, необхідність брата чи сестри для їхнього первістка. Практичними кроками, які свідчать про серйозність намірів, у більшості родин стали програми підготовки організму батька і матері до реалізації репродуктивної функції. Це виявлялося у відмові подружжя від шкідливих звичок ще до настання вагітності, використання дієт, для загального оздоровлення організму, проходження медичних оглядів та курсів інтенсивної терапії щодо хронічних захворювань. При настанні вагітності майбутні матері більш дисципліновано вели себе щодо медичного супроводження. Це виявлялося у своєчасності звертання до лікаря, більш ретельному виконанні медичних рекомендацій і приписів, участі у заняттях по підготовці до пологів. Паралельно у сім'ї інтенсифіковувалися економічно-побутові програми: зважувалися програми збору і накопичення певної суми грошей, які дозволили б сім'ї відчувати готовність до зниження рівня матеріального забезпечення. Як стверджують соціологічні дослідження народження дитини на третину знижує матеріальний баланс родини. Це відбувається і у зв'язку з припиненням трудової діяльності жінки і у зв'язку з розширенням ліній витрат. Підготовка до народження другої дитини у побутовій сфері виявлялася у розмірковуваннях і діях, щодо створення затишного місця для майбутньої дитини, приведення у порядок всього приміщення, спробах покращити житлові умови.

Як зазначали опитані жінки, при настанні другої вагітності дещо змінювалася і загальна психологічна атмосфера у родині. Кількість розмов про майбутню дитину, про самопочуття жінки і плоду, про особливості розвитку маляти порівняно з першою вагітністю збільшилася. Жінки відзначають, що і вони і їх подружній партнер більше уваги зосереджували на

даній проблемі. Всі сімейні обговорення і ідеї так чи інакше будувалися із врахуванням тих змін, які повинні відбутися у сім'ї. Тому загальною оцінкою респондентів своєї готовності до пологів і готовності чоловіка до народження дитини було визнання більш зрілого ставлення.

За результатами нашого обстеження лише незначна частина респондентів (14 відсотків) потребують психопрофілактичної роботи. Серед форм роботи, які можуть бути використані для організації психологічного супроводу можна рекомендувати: індивідуальні консультації, тематичні лекції, тренінги «Підвищення психологічної готовності до материнства». Їх використання сприятиме формуванню релевантних материнських установок. Це дозволить попередити ускладнення материнсько-дитячих відносин.

Отже, психологічну готовність до материнства можна визначити як складне особистісне утворення, що визначає поведінку жінки відносно себе, як майбутньої чи реальної матері та до дитини, як до ціннісного суб'єкту. Готовність до материнства це здатність матері забезпечувати адекватні умови для розвитку дитини. Воно проявляється у визначеному типі ставленні матері до дитини. Тип материнського відношення, що відповідає готовності чи неготовності до материнства, пов'язаний з цінністю дитини для матері. У період вагітності можна виявити особливості психологічного стану і його динаміку, які являються прогностичними для виявлення типу відношення матері до дитини після пологів. Готовність до материнства якісно змінюється під час другої вагітності та при народженні дитини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Брутман В.И., Филиппова Г.Г., Хамитова И.Ю. Методики изучения психологического состояния женщин во время беременности и после родов // Вопросы психологии. - 2002. № 3. - С. 110-118.
2. Владимиров О.А., Тофан Н.И., Нестерова О.С. Исследование уровня психологической готовности к материнству и его влияние на течение беременности. - Репродуктивное здоровье женщины. - 2005. № 1(21). - С. 22-24.
3. Мещерякова С.Ю. Психологическая готовность к материнству // Вопросы психологии. - 2000. № 5. С. 18-27.
4. Смирнова Е.О., Быкова М.В. Опыт исследования структуры и динамики родительского отношения // Вопросы психологии. - 2000. № 3. С. 3-14.
5. Филиппова Г.Г. Материнство и основные аспекты его исследования в психологии // Вопросы психологии. - 2001. № 2. С. 22-36.

***Резюме.** Стаття посвящена анализу изменений в структурах материнской сферы, обусловленных вынашиванием и рождением второго ребенка.*

***Summary.** Article is devoted to the analysis of changes and developments in the structures of parent sphere, which are determined by a birth of the second child.*

УДК. 15:364

В. Б. БУЧКО

ПРОБЛЕМИ НАДАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ЗАСУДЖЕНИМ ДО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

***Резюме.** Стаття присвячена проблемам надання психологічної допомоги засудженим до позбавлення волі з метою їх подальшого виправлення та ресоціалізації. Автор наводить аргументи щодо необхідності здійснення психологічного впливу з метою коригування когнітивної, емоційної та мотиваційної сфери злочинців.*

***Ключові слова:** психологічна допомога, злочинна поведінка, ресоціалізація.*

Постановка проблеми. Значна частка девіантної поведінки підлягає під ознаки кримінальних злочинів. Серед них, у свою чергу, ті, що передбачають санкцію у вигляді позбавлення волі. Така санкція є вагомим чинником зміни свідомості, процесів сприйняття, емоцій, мотивації, потреб, цінностей тощо засуджених та тих, хто відбув покарання. На жаль, як показує практика, ці зміни, як правило, є негативними для осіб, котрих позбавили волі бодай на короткий термін, не кажучи вже про довічне ув'язнення. Згідно ст. 1 Кримінально-виконавчого кодексу України вважається, що Кримінально-виконавче законодавство України регламентує порядок і умови виконання та відбування кримінальних покарань з метою захисту інтересів особи, суспільства і держави шляхом створення умов для виправлення і ресоціалізації засуджених, запобігання вчиненню нових злочинів як засудженими, так і іншими особами, а також запобігання тортурам та нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню із засудженими [2].

Ст. 50 Кримінального кодексу України вказує на те, що покарання має на меті не тільки кару, а й виправлення засуджених, а також запобігання вчиненню нових злочинів як засудженими, так і іншими особами. Покарання не має на меті завдати фізичних страждань або принизити людську гідність [1].

Ст. 6 Кримінально-виконавчого кодексу України передбачає виправлення і ресоціалізацію засуджених та їх основні засоби. Основними засобами виправлення і ресоціалізації засуджених є встановлений порядок виконання та відбування покарання (режим), суспільно корисна праця, соціально-виховна робота, загальноосвітнє і професійно-технічне навчання, громадський вплив [2].

Вищезазначені норми нічого не говорять про психологічний вплив, законодавець це не передбачив, не виокремив з-поміж інших засобів. Тому презюмується, що психологічний вплив на засуджених може здійснюватись у руслі навчання, соціально-виховної роботи та громадського впливу.

Немає сенсу наводити чи інтерпретувати інші норми згаданого кодексу, адже переважна більшість правозахисних організацій, які хоча б якимось чином задіяні у процес надання допомоги засудженим, визнають, що це декларовані права, які на практиці часто не реалізуються. Значна частина норм кодексу реалізується із суттєвими його порушеннями, де практика і теорія – діаметрально протилежні речі. Вважаю, немає сенсу детально доводити необхідність психологічної допомоги засудженим до позбавлення волі, оскільки сам факт позбавлення волі є більш ніж достатнім чинником деформації особистості, її психіки, а не тільки загального стану здорovia.

З М І С Т

<i>Від редакції</i>	3
Ямницький В.М., Литвиненко С.А. Ігротерапія як засіб психологічної допомоги дітям і підліткам	4
Павелків Р.В. Проблема пошуку та впровадження інноваційних психолого-педагогічних технологій розвитку особистості в освітніх закладах	6
Воробійов А.М. Психологія перфекціонізму.....	9
Артемова О.І. Проблеми психологічного супроводу дезадаптованих учнів загальноосвітньої школи	12
Бабак К.В. Професійний розвиток особистості як психологічна проблема	14
Безлюдна В.І. Народження другої дитини як фактор розвитку материнської сфери	16
Бучко В.Б. Проблеми надання психологічної допомоги засудженим до позбавлення волі.....	18
Главінська О.Д. Проблема професійної самосвідомості та самоствердження у юнацькому віці.....	21
Демчук О.О. Психологічні закономірності організації професійного самовиховання майбутніх педагогів	23
Демянюк О.Б. Інтегративний підхід у контексті психологічної допомоги особистості	26
Джеджеря К.В. Цінності як смислова основа подолання особистісних комунікативних труднощів.....	28
Дружиніна І.А. До питання вивчення феномену ідентичності у сучасній психологічній науці	31
Жигайло О.О. Особливості розвитку свідомості та самосвідомості молодших школярів	34
Ілляш С.Д. Психологічні аспекти розвитку професійного саморозуміння майбутніх педагогів	36
Кириченко Н.А. Психологічні особливості цілетворення та цілепокладання	39
Корчакова Н.В. Вплив особистісних характеристик на формування рольової поведінки у сфері батьківства	43
Кравчук М.М. Проблеми впливу небезпечних ситуацій на формування життєвих перспектив підлітків з девіантною поведінкою	45
Кулаков Р.С. Мотиваційні чинники професійного самовизначення у ранньому юнацькому віці	48
Лисяк О.М. Проблема внутрішньої конфліктності ціннісно-смислової сфери особистості.....	51
Маркович О.В. Психотерапевтична роль медичної сестри при спілкуванні з пацієнтами	54
Матейко Н.М. Особливості надання психологічної допомоги школярам, які проживають на екологічно несприятливих територіях.....	57
Мельник І.Я. Просоціальна поведінка як складова соціальної компетентності.....	60
Михальчук Н.О., Івашкевич Е.З. Організаційні основи догляду за психічнохворими в умовах стаціонарного лікування	63
Назарець Л.М. Посередництво психолога у вирішенні проблеми взаємодії батьків і дітей	67
Нестерук-Володимирець О.В. Психологічний супровід профільного навчання в позашкільному закладі нового типу – палаці дітей та молоді м. Рівного	69
Ніколайчук Г.І., Ніколайчук І.О. Проблема розуміння художнього тексту студентами вищої школи	73
Павелків В.Р. Особливості психодіагностики відхильної поведінки підлітків	75
Палагнюк В.В. Теоретичні засади психологічної допомоги в процесі професійної адаптації викладача-початківця ВНЗ	77
Пивоварчук Т.О. Психологічні особливості інтенсивного розвитку комунікативних здібностей студентів у процесі вивчення іноземної мови.....	79
Рибак В.А. Психологічні засади формування самоставлення студентів з особливими потребами	82
Косарєва О.І., Рудь Г.В. Особливості прояву механізмів психологічного захисту в підлітковому віці	84
Савуляк В.О. Корпоративна культура як чинник особистісного зростання працівників організації.....	87
Садова І.І. Соціально-психологічні проблеми сімей, пов'язані з вихованням дітей з особливими потребами у контексті загальної ситуації в Україні	89
Созонюк О.С. Концептуальні засади коучингу як форми психологічної допомоги.....	92
Сторож О.В. Психологічні особливості творчої соціалізації особистості на етапі ранньої юності	95
Хомич І.С. Самовідношення у молодшому шкільному віці	98
Цуканова М.С. Соціально - психологічна допомога та реабілітація бездоглядним і безпритульним дітям у притулку	100
Чала Ю.М. Проблема розвитку особистісного досвіду психолога під час тренінгової роботи та шляхи її розв'язання	103
Череп В.Ю. Психологічний супровід молодшої сім'ї з первістком: основні напрямки	106
Шмига А.І. Недоліки організаційної культури як одна з причин професійного «вигорання», превентивні методи та шляхи подолання	108
<i>Відомості про авторів</i>	112

Наукове видання

ОБНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 2 (43)

Свідоцтво про державну реєстрацію: Серія РВ № 540/93-Р від 03.11.2009 р.

Заснований у 1996 р.

Редактор збірника Воробйов А.М.
Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.
Технічний редактор Кравчук В.Ю.
Комп'ютерна верстка Хильчук Т.К.

Здано до набору 22.10.2010 р. Підписано до друку 29.10.2010 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 29,14. Обл. вид. арк. 29,14. Замовлення № 84/1 Наклад 120.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і
трудової підготовки (к. 98, тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

О – 59 **Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 2 (43). — Рівне: РДГУ, 2010. — 116 с.**

ISBN 966 — 7281 — 08 — 7.

Збірник наукових праць містить статті які відображають теоретичні та практичні аспекти найважливіших проблем психологічної допомоги особистості.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, вихователів, практичних працівників освіти, керівників дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 159: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

ББК 74.20